

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента Лояк Лілії Миколаївни
на дисертаційну роботу Фень Катерини Сергіївни
на тему: «Формування і зміцнення економічної безпеки
підприємств харчової промисловості»,
подану до захисту на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом та опублікованими працями Фень Катерини Сергіївни дає підстави для представлення розгорнутої характеристики основних результатів дисертаційного дослідження.

1.Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Основною проблемою сьогодення є низький рівень конкурентоспроможності регіонів України, що не дає їм змогу бути активними конкурентами як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках. Тому надзвичайної актуальності набуває проблема формування і зміцнення економічної безпеки з позицій регіону. В умовах посилення глобалізаційних та євроінтеграційних викликів актуалізуються традиційні та виникають нові види загроз економічної безпеки.

Актуальність дисертаційного дослідження К.С. Фень полягає у тому, що наразі Україна знаходиться у стані глибокої економічної кризи, яка надзвичайно посилює увагу до економічної безпеки нашої держави. Питання економічної безпеки можуть досліджуватися фахівцями з економічних, політичних, юридичних та інших наук.

Заслугує на увагу та всіляку підтримку така побудова роботи, яка дозволяє досить глибоко проаналізувати сучасні проблеми, що виникають при попередженні внутрішніх і зовнішніх загроз національним економічним інтересам України, а також у процесі реалізації економічних прав людини. Наразі ці питання обговорюються не тільки у науковій літературі, але й у

засобах масової інформації, особливо по відношенню до ситуації на сході України.

Актуальність теми роботи також підтверджується виконанням відповідно до плану науково-дослідних робіт економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету за темами: «Розробка заходів з підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання виробничого та трудового потенціалу, фінансових, інвестиційних та інформаційних ресурсів, запровадження ефективного менеджменту, застосування передових досягнень в обліку та аудиті» (номер державної реєстрації 0110U005064), «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0110U007032), у межах яких автором проаналізовано показники рівня економічної безпеки та здійснене прогнозування параметрів зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Виходячи із вище зазначеного, можна стверджувати, що подане дисертаційне дослідження Фень К.С. є своєчасним та актуальним для економічної науки.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Поставлена у дисертаційній роботі здобувачем мета досягнута, а визначені відповідно до неї завдання – вирішені.

Наукові положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації Фень К.С. є достатньою мірою обґрунтованими та достовірними, що забезпечено завдяки чітко поставленій меті й завданням, вдалою й продуманою логікою викладення матеріалу. Вони є логічним підсумком всебічно проведених досліджень на основі опрацювання наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчих та нормативно-правових актів України, офіційних матеріалів Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Чернівецькій області, даних річної та оперативної

звітності підприємств харчової промисловості, наукової літератури, результатів власних досліджень автора.

Достовірність досліджень Фень К.С. підтверджується сукупністю використаних нею сучасних загальнонаукових економічних методів досліджень, зокрема: на діалектичному методі, системному аналізі – для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтезу – для узагальнення різних аспектів економічної безпеки підприємства. Поставлені в дисертаційній роботі завдання вирішувалися за допомогою таких методів: абстрактно-логічного (при вивченні сутності економічної безпеки та пов'язаних категорій, формулюванні теоретичних узагальнень і висновків); монографічного (для відображення процесів формування та розвитку економічної безпеки підприємств харчової промисловості в динаміці); статистико-економічного – для порівняння, групування і відображення емпіричних показників (зادля виявлення специфіки та особливих рис формування економічної безпеки); рядів динаміки (при дослідженні зміни показників у часі); графічного (для наочного зображення результатів дослідження); розрахунково-конструктивного (при прогнозуванні можливих варіантів розвитку процесів забезпечення економічної безпеки з урахуванням зміни різноманітних факторів); порівняння (з метою зіставлення даних у динаміці; групування (для визначення залежності показників одне від одного, середніх і відносних величин при аналізі розрахунків рівня економічної безпеки). Достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується проведеними розрахунками і значним обсягом емпіричного матеріалу, поданого у роботі.

Використання цих методів дало змогу дисертанту розв'язати поставлені завдання та сформулювати обґрунтовані висновки.

3. Наукова новизна дисертаційного дослідження

До основних положень, які містять рівень наукової новизни та свідчать про особистий внесок автора в розвиток такої галузі науки, як економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), слід віднести

розробку й удосконалення теоретичних положень, концептуальних, науково-методичних підходів до формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Перший розділ дисертаційної роботи присвячений науковим засадам формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості (с. 18-64). Висвітлено сутність економічної безпеки, яка визначається як стан економіки і інститутів влади, за яким забезпечений гарантований захист національних інтересів, соціальна направленість політики, достатній оборонний потенціал навіть при несприятливих умовах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів (п. п. 1.1); розглянуто функціонування механізму управління економічною безпекою на підприємстві, яке передбачає взаємозв'язок цілей і завдань кожного рівня (п. п. 1.2); економічна безпека підприємств харчової промисловості має важливе соціально-економічне значення не тільки для Чернівецької області, але і для України в цілому (п.п. 1.3).

У другому розділі автором проаналізовано сучасний стан забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. Проаналізовано поєднання методів економічної оцінки фінансово-господарської діяльності та економічної діагностики підприємств харчової промисловості (п.п. 2.1); досліджено, що запорукою успіху управління економічною безпекою підприємства має слугувати управління ризиками, або ризик-менеджмент, який включає: прогноз ймовірності виникнення будь-яких потенційних ризиків у процесі запровадження нововведення або реалізації конкретного проекту (п.п. 2.2); здійснено розрахунок комплексу показників, що включають показники ліквідності, стійкості, рентабельності, ділової активності тощо. Для розрахунку поточного рівня економічної безпеки проведено розрахунки ймовірності банкрутства досліджуваних підприємств харчової промисловості Чернівецької області (п.п. 2.3).

Третій розділ дисертації містить пріоритетні напрями зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості (с. 138-185). Побудовано та запропоновано методичний підхід до агрегування кількісних

меж оцінювання впливу прогнозування параметрів зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості; який базується на математичній моделі, що враховує сукупність згрупованих показників економічної безпеки щодо впливу важливих чинників на рівень прибутковості підприємства харчової промисловості, та може бути використаною для впровадження управлінських рішень з метою підвищення та стимулювання подальшого розвитку підприємства (п.п. 3.1); запропоновані концептуальні засади формування механізму зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості, який передбачає реалізацію стратегії інноваційного розвитку та враховує вплив політичних, макроекономічних, мезоекономічних, мікроекономічних, екологічних, науково-технічних, технологічних, юридичних, соціально-культурних, інформаційних, природно-техногенних, демографічних, морально-психологічних факторів (п.п. 3.2); актуальними стають питання постійного моніторингу змін даної категорії серед груп контактних аудиторій, у контексті цього інструментарію на основі розробленої підприємством управлінської стратегії формується основна модель іміджу, основні складові якої пов'язані з формуванням іміджу товару, іміджу ціни, іміджу розподілу та іміджу просування, значення якої полягає в тому, що вона може бути використана при розрахунку витрат підприємства на формування іміджу по кожній з виділених складових іміджу (п.п. 3.3).

Отже, наведені в дисертаційній роботі Фень К.С. обґрунтування елементів наукової новизни і результатів дослідження, винесених на захист, підтверджують відповідність висновків і результатів дисертації вимогам МОН України щодо вагомості їхньої новизни та достовірності.

4. Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні напрямів формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості та розв'язанні проблем, пов'язаних з її зміцненням. Більшість положень дисертаційної роботи доведено до рівня методичних рекомендацій, практична реалізація яких на рівні підприємств галузі сприятиме формуванню й

зміцненню їх економічної безпеки. Науково-методичні підходи автора, що розроблені в дисертаційному дослідженні, використані у роботі Виконавчого комітету Чернівецької міської ради при проведенні оцінювання фінансово-економічного стану підприємств харчової промисловості (довідка № 01/02-20/818 від 04.04.2017 р.).

Пропозиції автора щодо здійснення аналізу існуючого рівня економічної безпеки підприємства в розрізі окремих складових, моніторингу стану економічної безпеки, результати яких враховані при розробці стратегії зміцнення економічної безпеки, були використані в роботі ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» (довідка № 359 від 14.06.2017 р.). Розроблені пропозиції щодо захисту економічної безпеки з урахуванням фінансових можливостей підприємства були прийняті до запровадження в роботі ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» (довідка № 382 від 19.06.2017 р.).

Наукові здобутки автора також використовуються в навчальному процесі економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету при викладанні дисциплін «Планування і контроль на підприємстві» та «Ділове адміністрування» (довідка про впровадження № 75-01-1486 від 28 грудня 2017 р.).

5. Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

За темою дисертаційної роботи Фень Катерини Сергіївни опубліковано 20 наукових працях загальним обсягом 7,7 друк. арк., з яких автору належить 6,99 друк. арк., з яких: 2 статті у наукових фахових виданнях України обсягом 1,1 друк. арк., 8 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних обсягом 3,8 друк. арк., 8 тез наукових конференцій обсягом 1,04 друк. арк., 2 колективні монографії обсягом 1,46 друк. арк., з яких автору належить 1,05 друк. арк.

Отже, елементи наукової новизни та основні положення дисертації з достатньою повнотою відображені у представлених наукових публікаціях.

Вимоги МОН України щодо мінімальної кількості наукових публікацій, що відображають основні результати дисертації, дотримано.

6. Оцінка мови і стилю дисертації, відповідність дисертації визначеній спеціальності та вимогам МОН України

Дисертація є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею. Усі результати дослідження, що містяться в дисертації та виносяться на захист, отримані й сформульовані автором особисто. Робота написана діловою українською мовою, без істотних лексичних і граматичних помилок. Матеріал подано у логічній послідовності, що забезпечує доступність його сприйняття.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст дисертації викладено на 189 сторінках комп'ютерного тексту, включаючи 48 таблиць, 31 рисунок. Робота містить 15 додатків. Список використаних джерел охоплює 194 найменування на 17 сторінках.

Текст дисертації оформлений згідно ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання», за структурою відповідає вимогам МОН України від 12.01.2017 р. Список використаних джерел оформлений згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

За своїм фахом спрямуванням дисертація відповідає переліку напрямів дослідження спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Зміст автореферату та основні положення дисертації ідентичні. Автореферат за оформленням і обсягом відповідає встановленим вимогам.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому дослідження виконано на достатньому високому рівні, але за змістом дисертаційної роботи є зауваження і дискусійні положення, а саме:

1. При дослідженні теоретичних аспектів економічної безпеки підприємства доцільно було б більш чітко окреслити авторську позицію та розкрити підходи до побудови системи превентивного управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості.

2. Дисертанту варто було б розглянути окремо кожен складову економічної безпеки, а особливо кадрову, яка відіграє одну з головних ролей на підприємствах харчової промисловості.

3. Доцільно було б дослідити можливості внутрішнього середовища підприємств з метою виявлення факторів і умов, що впливають на дієвість запропонованої системи управління економічною безпекою підприємств галузі.

4. Наведені у дисертації результати аналізу зарубіжного досвіду захисту економічних інтересів підприємств харчової промисловості необхідно було б доповнити з огляду на перспективи застосування розглянутої практики у менеджменті вітчизняних підприємств.

5. Недостатньо розкритим також є зв'язок основних ризиків діяльності підприємств харчової промисловості з системою інформаційно-аналітичного та організаційного забезпечення, що виступає важливою складовою системи управління економічною безпекою.

Разом з тим, зазначені зауваження не настільки вагомі, щоб змінити загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, мають загальний характер і не заперечують можливість існування авторського бачення шляхів розв'язання окремих проблем при досягненні мети і вирішенні задач дисертаційного дослідження.

Загальний висновок про дисертаційну роботу

Дисертаційна робота Фень Катерини Сергіївни «Формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), є самостійною, завершеною роботою, в якій викладено авторський

підхід до пошуку та обґрунтування способів формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та профілю спеціалізованої вченої ради Д 71.831.02 у Подільському державному аграрно-технічному університеті.

Наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються науковою новизною і практичним значенням. Зміст дисертаційного дослідження повністю розкриває її тему. Завдання конкретизують поставлену мету. Зміст автореферату у стислій формі відображає основні положення дисертаційної роботи.

На підставі вищевикладеного вважаю, що дисертаційна робота «Формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості» є завершеним науковим дослідженням, відзначається науковою новизною та має практичну цінність і відповідає таким чином вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 зі змінами та доповненнями, а її автор – Фень Катерина Сергіївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

К.е.н., доцент, доцент кафедри
готельно-ресторанної
та курортної справи
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Лояк Л.М.
ПІДПИС ЗАВІРЯЮ
Начальник відділу кадрів
Державного вищого навчального закладу
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
код 02125266
« 13 » 09 20 18 р.